

Uutta Tiedekirjassa 8/1997

Caritas Dei. Beiträge zum Verständnis Luthers und der gegenwärtigen Ökumene. Festschrift für Tuomo Mannermaa zum 60. Geburtstag. Herausgegeben von *Oswald Bayer, Robert W. Jenson* und *Simo Knuuttila*. Luther-Agricola-Gesellschaft. Schriften der Luther-Agricola-Gesellschaft 39. Helsinki 1997, 434 s. ISBN 951-9047-44-1. ISSN 1236-9675. Nid. 160,-

Feynman, Richard

"Laskette varmaankin leikkiä Mr. Feynman!" Kummallisen tyypin seikkailuja Ralph Leightonille kerrottuna, Edward Hutchingsin toimittamina, Kimmo Pietiläisen suomentamina. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa. Ursan julkaisuja 61. Juva 1997, 283 s. ISBN 951-9269-86-X. Nid. 160,-
Kirjaa esitellään toisaalla tässä lehdessä.

Finland – a cultural encyclopedia. Editor-in-chief *Olli Alho*. Finnish Literature Society. Editions 684. Vammala 1997, 352 p. ISBN 951-717-885-9. ISSN 0355-1768. Nid. 330,-
Ensimmäisessä englanninkielisessä, suomalaisen kulttuuriin keskittyvässä ja rajoittuvassa hakuteoksessa kulttuurin ala on rajattu laajaksi. Sekä ns. korkeakulttuuri että kansan- ja viihdekulttuuri kuuluvat kirjan alaan, samoin Suomen historia ja tärkeimmät nähtävyydet. Suppeiden hakuteosartikkelien ohella laajemmat artikkelit antavat kuvaa suomalaisesta elämäntavasta ja todellisuudesta. Hakusanoja on kolmisensataa. Kirjoittajia on ollut mukana 74, heistä valtaosa suomalaisia. Kirjassa on laaja hakemisto, ja viittaukset artikkelista toiseen helpottavat tiedon etsimistä. Rungas kuvitus, kartat ja tietolaatikat havainnollistavat tekstiä. Kirjaa käsitellään myös toisaalla tässä lehdessä.

Gould, Jeremy

Localizing modernity. Action, interests and association in rural Zambia. The Finnish Anthropological Society. Transactions 40. Helsinki 1997, 286 p. ISBN 952-9573-18-9. Nid. 96,-

Afrikka näyttää jäävän yhä kauemmaksi teollistuneiden maiden elintasosta. Kun pohjoisiin yhteiskuntiin kehittyi post-moderni, kulutuksen vivahteilla leikittelevä elämäntyyli, valtaosa afrikkalaisista raataa edelleen päivästä toiseen perustarpeidensa tyydyttämiseksi. Useiden kehitysteorioiden mukaan modernin yhteiskunnan rakennusprojekti Afrikassa on vielä kesken. Mutta mitä modernisaatio, nykyaikaistaminen, merkitsee tämän päivän Afrikan kansalaisille? Millaiset mielikuvat ja ihanteet sysäävät ihmisiä toimintaan ja erityisesti yhteistoimintaan samassa tilanteessa ja samoista epäkohdista kärsivien kansaeläjien kanssa? Jeremy Gouldin väitöskirja tarkastelee nykyaikaistumista Sambian maaseudulla. Se lähtee liikkeelle kyläyhteisöstä ja sen arjesta ja analysoi yhteisön toimintaa, intressejä ja yhteistoimintaa. Tutkimus nivoo yhteen sosiologisen modernisaatioteorian kriittisen tarkastelun ja kyläyhteisön antropologisen analyysin. Sen tulokset kyseenalaistavat klassisen näkemyksen yksilöllisten intressien yleispätevyydestä yhteiskunnallisen kehityksen johtavana voimana. Sen sijaan korostuu paikallisuuden merkitys yhteistoiminnan dynamiikan ja seurausten selittämisessä ja tulkinnassa.

Hytönen, Maarit

Ykseys rakkaudessa. Friedrich Heilerin evankeliskatolinen ohjelma. Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura. Julkaisuja 210. Jyväskylä 1997, 365 s. ISBN 952-9791-23-2. ISSN 0356-9349. Nid. 130,-

Saksalainen Friedrich Heiler (1892–1967) on yksi aikamme merkittävimpiä uskontohistorioitsijoita ja ekumeenikkoja. Hänen ajattelussaan rakkaus nousee keskeiseksi

uskontoja ja ihmisiä yhdistäväksi tekijäksi. Kaikki uskonnot ja koko luomakunta ovat Heilerin mukaan Jumalan rakkauden ilmentymää. Maarit Hytönen on väitöskirjassaan tarkastellut Heilerin evankeliskatolista ohjelmaa, jossa uskontotiede, ekumenia ja kirkon uudistus liittyvät olennaisella tavalla toisiinsa ja tähtäävät samaan päämäärään, ykseyteen, joka on mahdollista rakkaudessa.

Itkonen, Terho

Nimestäjän opas. Suomalais-Ugrilainen Seura. Apuneuvoja suomalais-ugrilaisten kielten opintoja varten XIII. Saarijärvi 1997, kolmas, uusittu painos, 120 s. ISBN 952-5150-04-6. ISSN 0356-5785. Nid. 60,-

Nimestäjän oppaan ensimmäinen painos ilmestyi 1961 ja seuraava miltei muuttamaton painos 1964 suomen kielen kenttätöiden tekijöiden tarpeisiin. Nimiarkiston kokoelmia oli tuolloin kartutettu jo lähes puoli vuosisataa; ne käsittivät noin 800 000 nimilappua eli arviolta noin neljänneksen Suomen suomalaisesta paikannimistöä. Noista ajoista kokoelmat ovat monikertaistuneet. Kenttäkerääjät ovat nyt käyneet ainakin kertaalleen läpi melkein koko Suomen alueen. Työalaa riittää kuitenkin edelleen, joten on näyttänyt tarpeelliselta julkaista uusittu laitos loppuun myydyistä nimestäjän oppaasta. Uudessa laitoksessa on otettu huomioon 1960-luvulta 1990-luvulle tultaessa suuresti muuttuneet olot ja myös täydennetty aikaisemmin niukkasanaiseksi jääneitä osia sekä tehty tarkistuksia ja lisäyksiä.

Klemettinen, Pasi

Mellastavat pirut. Tutkimus kansanomaisista paholais- ja noituuskäsityksistä Karjalan kannaksen ja Laatokan Karjalan tarinaperinteessä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Toimituksia 687. Helsinki 1997, 245 s. ISBN 951-746-012-0. ISSN 0355-1768. Nid. 168,- Mellastavia piruja käsittelevän suomalaisen kansanperinteen juuret ovat yleiseurooppalaisessa poltergeist-traditiossa, joka on saanut vaikutteita keskiajalla kiteytyneen kirkollisen paholaisuskon ohella kansanomaisista haltija-, tietäjä-, kalma- ja vainajakäsityksistä. Kansanperinteen piruhahmo ei edusta äärimmäistä pahuutta, sillä sen hyvyys tai pahuus on kiinteästi sidoksissa ihmisen omaan toimintaan. SKS:n kansanrunousarkiston aineistossa Kannaksen ja Laatokan Karjalan tunnetuimmat poltergeist-tapaukset sijoitetaan ajallisesti 1900-luvun vaihteeseen. Suurta hämmennystä ja keskustelua synnyttäneitä räyhääjiä olivat Hörkön, Heinjoen, Maironiemen ja Kuokkaniemen pirut.

Pasi Klemettisen tutkimus kertoo millaisia räyhähenget ovat ja miten ne ilmentävät itseään, keitä ne kiusaavat ja miksi. Kuinka talon järjestyksen rikkoneesta veijarista päästään eroon vai karkottaako karkotettava karkottajansa? Kuka piru on kaiken takana?

Kuva ja historia. Toimittaneet *Timo Soikkanen* ja *Vesa Vares*. Turun Historiallinen Yhdistys. Turun Historiallinen Arkisto 50. Turku 1996, 259 s. ISBN 951-29-0933-2. ISSN 0085-7440. Nid. 100,-

Sisältö: *Timo Soikkanen* ja *Vesa Vares*, Kuva ja "kehys"; *Aimo Reitala*, Karikatyyri ja pilakuvataide Suomessa; *Mika Rantanen*, Luokkaviha heräävässä horroksessa vuoden 1916 poliittisissa pilapiirroksissa; *Leila Koivikko*, Kuvan muodonmuutos – Matkakertomusten kuvittamisprosessi 1800-luvulla; *Auvo Kostianen*, Luonto kutsuu. Kanadaa koskeva matkailumainonta Haper's Magazinessa 1920–1930-luvun vaihteessa; *Eero Kuparinen*, Teräksisen romantiikan maa – suomalaisen identiteetin syntyminen ja määrittely kansallisten symbolien kautta ensimmäisellä sortokaudella; *Hannu Salmi*, Kaupunkikuvan ongelma mykkäkauden suomalaisessa näytelmäelokuvassa; *Vesa Vares*, Cavalcadesta torppaan. Poliittikka ja poliittiset arkkityypit suomalaisessa elokuvassa; *Jussi Lappalainen*, Teksti – kuva – kuvateksti; *Matti Hannus*, Oppikirjan kuvitus – koriste vai ymmärtämisen apu.

Lindow, John

Murder and Vengeance among the Gods. Baldr in Scandinavian Mythology. Suomalainen Tiedeakatemia. Folklore Fellows' Communications 262. Vammala 1997, 210 s. ISBN 951-41-0809-4 (nid.), ISBN 951-41-08008-6 (sid.). ISSN 0014-5815. Nid. 150,- / Sid. 180,-

Luukkanen, Arto

Religious Policy of the Stalinist State. A Case Study: The Central Standing Commission on Religious Questions, 1929–1938. Suomen historiallinen seura. Studia Historica 57. Tampere 1997, 214 s. ISBN 951-710-068-X. ISSN 0081-6493. Nid. 120,-

Meluestekäsikirja. Suomen kuntatekniikan yhdistys. Julkaisu 18/97. Jyväskylä 1997, 121 s. ISBN 952-9710-02-X. Nid. 250,-

Liikenteen aiheuttaman meluhaitan torjuminen taajamissa on ollut viime aikoina useissa yhteyksissä esillä keskustelussa. Meluntorjunnassa ensisijaisena tavoitteena on melulähteen vaimentaminen. Meluntorjunta on edullisinta ja tehokkainta, jos se toteutetaan jo kaavoituksen yhteydessä. Kuitenkin olemassa olevassa ympäristössä lähes ainoaksi keinoksi jäävät meluesteet. Nyt ilmestynyt käsikirja on tarkoitettu suunnittelijoille ja päätöksentekijöille tietopakettiksi ja oppikirjaksi alaa opiskeleville. Se opastaa melutason määrittämiseen, meluntorjunnan tarpeen arvioimiseen ja esittelee meluntorjunnan keinoja. Siitä ilmenevät myös meluesteiden laatuvaatimukset, kuormitukset, koestukset ja kunnossapito sekä rakenteiden mitoitukset.

Nuorteva, Jussi

Suomalaisten ulkomainen opinkäynti ennen Turun akatemian perustamista 1640.

Suomen historiallinen seura & Suomen kirkkohistoriallinen seura. Bibliotheca Historica 27 & Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 177. Helsinki 1997, 533 s. ISBN 951-710-064-7, ISSN 1238-3503 (SHS). ISBN 952-5031-10-1, ISSN 0356-0759 (SKHS). Nid. 120,-

Keskiajalla paavillisesta kuuriasta käsin hallittiin aluetta, joka oli suurempi kuin nykyinen Euroopan unioni. Tämä edellytti oikeudellisten säädösten ja ajattelutavan yhdenmukaisuutta. Yliopistoilla oli keskeinen asema yhtenäisen maailmankuvan luojina. Pariisissa, Prahassa, Leipzigissa ja muissa keskiajalla perustetuissa yliopistoissa opiskelleet suomalaiset välittivät nämä vaikutteet Suomeen. Heidän ansiotaan oli Suomen kulttuurin integroituminen läntiseen Eurooppaan. Reformaation jälkeen ulkomaisesta opinkäynnistä tuli osa hallitsijan kirkko- ja valtiopolitiikkaa. Valtion vaikutuksen lisääntyminen muutti yliopistokulttuuria 1500- ja 1600-luvuilla. Aatelista kehittyi virkasääty, jonka jäsenille oppineisuus oli yhtä tärkeää kuin sotilaallisten taitojen hallinta. Ruotsin valtakunnan yliopistojen ja ulkomaisen opinkäynnin oli vastattava yhteiskunnallisen kehityksen koulutukselle asettamiin haasteisiin. Jussi Nuortevan tutkimus seuraa tieteellisen kulttuurin muotoutumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä keskiajalta Turun akatemian perustamiseen 1640. Tämä ajanjakso loi sen perustan, jolle seuraavien vuosisatojen suomalainen tiede rakentui.

Paholaisen asianajajan paluu. Opaskirja skeptikolle. Toimittajat *Risto Selin, Marketta*

Ollikainen ja Ilpo V. Salmi. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa. Ursan julkaisuja 63. Helsinki 1997, 206 s. ISBN 951-9269-88-6. Sid. 155,-

Miten luonnollista on luonnonlääkintä? Onko tietoisuus Bose–Einstein-kondensaatti? Mitä ufotutkija oikeastaan tutkii? Paholaisen asianajajaa tarvitaan jälleen, kun tähdistäennustaminen, ufot, uskomuslääkintä ja muut pseudotieteet kasvattavat markkinaosuuksiaan. Kirjassa suomalaiset tiedemiehet ovat taikauskon ja humpuukioppien kimpussa sanoja säästämättä. Ensimmäinen, samoja asioita käsitellyt Paholaisen asianajaja ilmestyi Ursan kustantamana 1989.

Pakkasvirta, Jussi

¿Un continente, un nacion? Intelectuales latinoamericanos, comunidad política y las revistas culturales en Costa Rica y en el Perú (1919–1930). The Finnish Academy of Science and Letters. Humaniora 290. Saarijärvi 1997, 236 s. ISBN 951-41-0826-4. ISSN 1239-6982. Nid. 140,-

Tutkimus tarkastelee nationalismin teorian, aatehistorian ja historiankirjoituksen kautta 1920-luvun latinalaisamerikkalaisten intellektuellien käsityksiä kansakunnistaan ja nationalismista.

Rajamailla III. Toimittaja *Kyösti Julku*. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys. Studia Historica Septentrionalia 31. Vammala 1997, 200 s. ISBN 952-9888-09-0. ISSN 0356-8199. Sid. 175,-

Rajamailla-seminaari on Kainuun ja rajantakaisen Karjalan esihistorian ja historian tutkijoiden vuotuinen kohtaamispaikka. Vuonna 1997 oli vuorossa jo yhdeksäs seminaari. Rajamailla III perustuu vuoden 1996 kokouksessa pidettyihin luentoihin. Niissä käsitellään mm. Suomen ja Karjalan raja-alueita 1900-luvun alussa ortodoksisten ja luterilaisten lähetystyöntekijöiden matkamuiisteluiden pohjalta, Kainuun väestö- ja aluekehityksen tulevaisuuden näkymiä, metsästystä ja kalastusta esihistoriallisella ajalla, Vienan runokylä, Vienan ja Kainuun kaupallisia suhteita menneinä vuosisatoina, lääketiedettä ja lääkintätaitoja Kainuussa sekä runokyliä kulttuuriperintöä.

Saarikoski, Vesa

Keskustajääkäri Aarne Sihvo. Näkökulma aseellisen voiman ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen itsenäistymisen murroksesta paasikiviläiseen toiseen tasavaltaan. Suomen historiallinen seura. Bibliotheca Historica 25. Helsinki 1997, 421 s. ISBN 951-710-066-3. ISSN 1238-3503. Nid. 120,-

Vesa Saarikoski piirtää henkilökuvan Aarne Sihvosta ja valottaa hänen toimintaympäristöään ja sen poliittisia jännitteitä. Aarne Sihvon (1889–1963) voi perustellusti nimetä maailmansodan välisen Suomen johtavaksi jääkäriupseeriksi. Hänet muistetaan Karjalan valkoisen rintaman päällikkönä ja Mannerheimin kanssa suosioista kilpailleena sotaväen päällikkönä 1923–1933. Ennen muuta Sihvo oli stÅhlbergiläisen demokratian ja kansallisen eheyttämisen esitaistelija armeijan piirissä. 1930-luvun alussa hän oli oikeistoradikalismien merkittävin vastustaja kenraalikunnassa ja Mäntsälän kapinan jälkimainingeissa hän joutui eroamaan sotaväen päällikön paikalta. Sotavuosina Sihvon vastuulla oli maan väestönsuojelu. Sihvon paluu huipulle tapahtui Paasikiven Suomessa. Hän toimi puolustusvoimien komentajana 1946–1953 ja luotsasi armeijan poliittisesti välttämättömälle uudelle linjalle. Sihvon kautta lukijalle avautuu näkökulma aseellisen voiman ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen, miten aseellisen voiman instituutiot sitoutuivat parlamentaariseen demokratiaan. Henkilötasolla läpi tutkimuksen ulottuva jännite syntyy Sihvon ja Mannerheimin poleemisesta suhteesta.

Seppänen, Arto

Unio Christi. Union ja vanhurskauttamisen suhde Anders Nohrborgin postillassa. Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura. Julkaisuja 211. Pieksämäki 1997, 251 s. ISBN 952-9791-24-0. ISSN 0356-9349. Nid. 120,-

Luterilaisen kirkon historiassa vanhurskauttamisopin tulkinnaissa on esiintynyt erilaisia traditioita, jotka tänä päivänäkin tulevat esille erilaisina painotuksina. Mikä on se luterilainen oppi vanhurskauttamisesta, jonka mukana kirkko seisoo tai kaatuu? Seppäsen tutkimus ruotsalaisen kuninkaallisen hovisaarnaajan Anders Nohrborgin (1725–1767) postillasta on perusteltu puheenvuoro ajankohtaiseen luterilaisuuden identiteettiä koskevaan keskusteluun.

STeP '96 – Geenit, verkot ja symbolit. Suomen Tekoälyntutkimuksen Päivät, Vaasa, 20.–23.8.1996. Toimittaneet *Jarmo Alander, Timo Honkela ja Matti Jakobsson*. Suomen Tekoälyseura. STeP – Konferenssijulkaisuja 13. Vaasa 1996, 144 s. ISBN 951-22-3215-4. Nid.

100,-

Niteen artikkelit käsittelevät mm. tietämystekniikkaa, päätöksenteon tukijärjestelmiä, vikadiagnostiikkaa, sumeaa logiikkaa, oliopohjaista suunnittelua ja ohjelmointia ja multimediaa.

Suomen kansan vanhat runot XV. Runoja Henrik Florinuksen, Kristfrid Gananderin, Elias Lönnrotin ja Volmari Porkan kokoelmista. Toimittaneet *Matti Kuusi* ja *Senni Timonen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Toimituksia 685. Jyväskylä 1997, 693 s. ISBN 951-717-778-X. ISSN 0355-1768. Sid. 220,-

Suomen kansan vanhojen runojen ensimmäinen jatko-osa sisältää täydennyksenä aikaisempiin osiin monista eri syistä ennen julkaisemattomia runoja. Runot on varustettu sekä kerääjän että toimituksen kommentteilla. Alkuluvuissa annetaan tietoja myös runojen kerääjistä ja esitellään mm. huonosti tunnetun Volmari Porkan elämää.

Talonen, Jouko

Church under the Pressure of Stalinism. The development of the status and activities of Soviet Latvian Evangelical Luthran Church during 1944–1950. The Historical Society of Northern Finland. *Studia Historica Septentrionalia* 25. Jyväskylä 1997, 376 p. ISBN 952-9880-10-4. ISSN 0356-8199. Sid. 260,-

Tonttu. Tonttusuvun tarinoita suuresta metsästä. Teksti *Marjut Hjelt*. Kuvat *Jaana Aalto*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Tarua ja totta. Hämeenlinna 1997, 80 s. ISBN 951-717-982-0. Sid. 146,-

Tervetuloa tutustumaan Tonttuun ja hänen suvussaan perimätietona kulkeviin tarinoihin! Millaista on Tontun elämä suuressa metsässä? Miten Tonttu valmistautuu jouluun? Miten 300-vuotiaan jalat pysyvät virkeinä? Kirja sisältää katsauksen myös suomalaisen kodinhaltijaperinteeseen, tonttukirjoihin ja joulutontun historiaan.

Tähdet 1998. Toimittajat *Hannu Karttunen* et al. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa. Vaasa 1997, 144 s. ISBN 951-9269-85-1. ISSN 0355-9459. Nid. 60,-
Kirjaa esitellään toisaalla lehdessä.

Täältä ikuisuuteen. Professori Rostislav Holthoer in memoriam. Toimittanut *Erja Salmenkivi*. Suomen Egyptologinen Seura. Julkaisuja. Saarijärvi 1997, 123 s. ISBN 951-96842-2-0. Nid. 35,-

Sisältö: *Raija Mattila–Erja Salmenkivi*, Professori Rostislav Holthoer in memoriam; Professori Rostislav Holthoerin julkaisuja; *Jaakko Frösén*, Muinainen egypti ja pronssikauden Kreikka – Uutta tietoa kohukaivauksista; *Eira Poso*, Matkalla haarahaukkojen maassa; *Mia Rikala*, Myytti jumalkuninkaan syntymästä; *Erja Salmenkivi*, Taruja ja tarupiirejä Egyptin myöhäiskaudelta; *Jaana Toivari*, Kungagravar och lättsinniga hustrur; *Mirja-Liisa Waismaa-Pietarila*, Sarkofagi Egyptistä; *Mia Rikala*, Horuksen ja Sethin kiistelyt; Egyptologiaa maailmalla 1997, koonnut *Mia Rikala*.

Vanhimman suomalaisen kirjallisuuden käsikirja. Toimittanut *Tuija Laine*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Toimituksia 686. Vammala 1997, 357 s. ISBN 951-746-002-3. ISSN 0355-1768. Sid. 195,-

Vanhimman suomalaisen kirjallisuuden käsikirja tarkastelee kirja- ja oppihistorian näkökulmasta Suomen kansallisbibliografiaan vuosilta 1488–1700 luetteloitua kirjallisuutta. Se sisältää perustiedot yli sadasta 1500- ja 1600-luvulla painetusta kirjasta ja julkaisutyypistä. Mukana on sekä suomalaisen kirjallisuuden merkkiteoksia että jo melkein unohduksiin painuneita kirjoja ja pienpainatteita. Teos antaa kuvan varhaisten suomalaisten julkaisujen

luonteesta ja syntytilanteesta, kirjojen painamisesta, julkaisemisesta ja niiden laatimisessa käytettyjä lähteistä. Se on hakuteos, perusteos, oppikirja ja tiedonlähde kaikille Suomen kirjahistorian varhaisvaiheista kiinnostuneille.

Varjo, Jari

Change Detection and Controlling Forest Information Using Multi-temporal Landsat TM Imagery. Suomen Metsätieteellinen Seura & Metsäntutkimuslaitos. Acta Forestalia Fennica 258/1997. Jyväskylä 1997, 64 s. ISBN 951-40-1578-9. ISSN 0001-5636. Nid. 70,-
Koonnut ela.